

Asia: VN/39063/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yrittäjän eläkelain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön kysymykset

Kommentit nykytilaan ja sen arviointiin

Ks. lausunto

Kommentit ehdotuksista ja niiden vaikutuksista

Ks. lausunto

Kommentit säännöskohtaisiin perusteluihin

Ks. lausunto

Kommentit voimaantuloon

Ks. lausunto

Kommentit lakiehdotuksista

Ks. lausunto

Muut kommentit ja yleiset huomiot

Ks. lausunto

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Journalistiliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yrittäjän eläkelain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Suomen Journalistiliitto ry edustaa 14 000 suomalaista media-alan ammattilaista. Työssä olevista jäsenistämme reilu viidesosa, noin 2 000 tekee töitä freelancerina eri yritysmuodoissa tai itsensätyöllistäjänä.

Yrittäjän eläkelaki nykyisellään on ongelmallinen erityisesti työtulon määrittelyn osalta. Työtulon määräytyminen koetaan epäselväksi ja epäoikeudenmukaiseksi, eikä se useinkaan vastaa liiton edustamien freelancereiden todellista ansaintaa. Journalistiliiton edustamien freelancereiden ja muiden itsensätyöllistäjien asema on heikko, sillä tulot ovat usein epäsäännöllisiä ja keskimääräisesti huomattavasti alhaisempia kuin vastaavaa työtä tekevien työsuhteisten jäsenten. Työtuloa ei voida realistisesti arvioida työntekijöiden mediaaniansioihin perustuen. Freelancerit ovat heikossa neuvotteluasemassa, eikä kasvavia YEL-maksuja voida sisällyttää palkkioihin.

Journalistiliiton teettämien ansiotutkimusten mukaan freelancereiden palkkiot ovat pysyneet samana tai eivät ole ainakaan kasvaneet viime vuosien aikana, kun taas vastaavaa työtä työsuhteessa tekevien palkat ovat nousseet. Journalistiliiton teettämän ansiotutkimuksen mukaan freelancerin euro on 53 senttiä.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että yrittäjä voisi jatkossa perustaa YEL-maksunsa joko viimeksi vahvistettuihin verotuksen ansiotulotietoihin tai nykyistä vastaavaan harkinnanvaraiseen työtulon määrittelyyn. Journalistiliitto pitää hyvänä, että esitys vie järjestelmää kohti suuntaa, jossa vakuuttaminen on mahdollista todellisten tulojen mukaan. Ehdotukseen kuitenkin sisältyy freelancereiden ja muiden pienituloisten itsensätyöllistäjien kannalta ongelmia, jotka on jatkovalmistelussa korjattava.

Liitto pitää oikeana tavoitteena sitä, että työtulo vastaisi paremmin yrittäjän todellista työpanosta ja ansiotasoa. Freelance-jäsenten näkökulmasta se, että YEL-maksu voisi vaihtoehtoisesti jatkossa määräytyä verotettavan ansiotulon kautta alan työsuhteisen työntekijän kuukausittaisen mediaaniansion sijaan, on haluttu muutos parempaan suuntaan. Se myös helpottaisi yritystoiminnan byrokratiaa, kun samoja tietoja käytettäisiin sekä verotuksessa että vakuuttamisessa.

Liitto pitää kuitenkin ongelmallisena, että myös veronalaiseen ansiotuloon perustuvassa työtulossa työtulo vahvistettaisiin vähintään nykyisen vakuuttamisvelvollisuuden alarajan suuruiseksi tilanteissa, joissa yrittäjän todelliset ansiot jäävät tämän alle. Tämä kaventaa ansiotuloperusteisen mallin merkitystä erityisesti pienituloisten ja epäsäännöllisesti ansaitsevien freelancereiden kannalta. Jos uudistuksen tavoitteena on, että YEL-työtulo vastaisi paremmin yrittäjän todellisia ansioita, alarajan soveltaminen mekaanisena vähimmäistasona voi johtaa siihen, että pienituloisen yrittäjän työtulo vahvistetaan edelleen hänen tosiasialliseen ansiotasoon korkeammaksi. Liitto katsoo, että alarajan soveltamista tulisi jatkovalmistelussa arvioida uudelleen tai siihen tulisi liittää riittävät joustomahdollisuudet.

Ongelmana ehdotetussa mallissa on myös se, ettei YEL-työtulo perustu yrittäjän reaaliaikaisiin ansioihin. Menneet ansiot eivät välttämättä vastaa freelancerin senhetkistä ansaintatasoa. Edustamiemme freelance-jäsenten tulot vaihtelevat merkittävästi vuosittain, eikä nousevia kustannuksia voida siirtää palkkioihin. Freelancerin tulisi pystyä hakemaan työtuloonsa muutosta, mikäli ansiot muuttuvat olennaisesti. Lakiehdotuksia tulee jatkovalmistelussa täsmentää siten, että työtulon muuttaminen on aidosti mahdollista tilanteissa, joissa yrittäjän ansiotaso muuttuu olennaisesti.

Liitto pitää tärkeänä, että työtulon määrittelyssä säilyy aito kokonaisharkinta myös silloin, kun lähtökohtana käytetään verotuksen ansiotulotietoja. Kokonaisharkinnassa on voitava ottaa huomioon freelancerin työn epäsäännöllisyys, toimeksiantojen vaihtelu, palkkiotason kehitys sekä mahdolliset työskentelyn keskeytykset. Työtuloa ei tule vahvistaa kaavamaisesti pelkän verotiedon perusteella, vaan ratkaisun tulee perustua yrittäjän tosiasialliseen tilanteeseen.

Esityksessä aloittavan yrittäjän alennus ehdotetaan poistettavaksi, mikä olisi selkeä heikennys ja myös ristiriidassa sen kanssa, että lakiesityksen yhdeksi tavoitteeksi on nimetty yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen. Freelancerin toiminnan alkuvaiheessa tulot ovat usein erityisen epävarmoja, eikä palkkiotasoa yleensä voida nostaa kustannusten kattamiseksi. Työpaikkojen vähentyessä yhä useampi alan ammattilainen voi joutua siirtymään freelanceriksi ilman, että yritystoiminnan tulopohja on vakiintunut. Alennuksen poistaminen kohdistuisi siten juuri niihin, joiden maksukyky on heikoin. Alennuksen poistamisen vaikutukset tulee arvioida uudelleen erityisesti pienituloisten ja toimintaansa vasta aloittavien yrittäjien kannalta.

Muutos, jonka mukaan YEL-vakuutus olisi mahdollista päättää sairauspäivärahakauden ja vanhempainrahakauden ajaksi ja saada nykyistä kevyemmällä menettelyllä uudelleen voimaan, on sinänsä kannatettava, mutta ehdotettu malli on liian jäykkä. Ehdotettu malli edellyttää vähintään kolmen kuukauden sairauslomaa. Liiton näkemyksen mukaan vakuutus pitäisi voida tauottaa heti, kun tulot olennaisesti vähenevät.

Journalistiliitto kannattaa ehdotusta, jonka mukaan Eläketurvakeskuksen tulee kuulla keskeisimpiä yrittäjäjärjestöjä työtulon määrittämisessä tarvittavan tietopohjan kehittämisessä. Yhteistyön avulla voidaan lisätä järjestelmän hyväksyttävyyttä sekä huomioida paremmin eri toimialojen erityispiirteet. Liitto pitää tärkeänä, että kuulemismenettelyssä huomioidaan myös yksinyrittäjiä ja freelancereita sekä muita epätyypillisissä yrittäjäasemissa toimivia henkilöitä edustavat järjestöt.

Journalistiliitto pitää ehdotettua voimaantuloa ja siirtymäjärjestelyjä lähtökohtaisesti perusteltuina, mutta korostaa, että vaikutuksia on seurattava ja sääntelyä muutettava tarvittaessa nopeastikin.

Savolainen Petri
Suomen Journalistiliitto ry